JARI JA KATI

TERVO

Ukko ja mökki

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Jari & Kati Tervo ja Kustannusosakeyhtiö Otava, 2024

ISBN 978-951-1-48022-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

TEHTY SUOMESSA
MADE IN FINLAND

YMPÄRISTÖMERKKI
MILJÖMÄRKT
4041 0037
Painotuote

Omistamme tämän kirjan
Pedron, Pojun, Epun, Hamran ja Naruton muistolle.

KESÄ

1

Siemenperunat olivat kadonneet. Sekä Pirkanmaa että Uusimaa olivat tyhjiä. Kati ja Kalle olivat kyselleet turhaan kymmenestä paikasta. Myös rakennusmiehemme Ville oli etsinyt siemenperunoita ilman menestystä. Jäisimme siis ilman oman maan pottuja.

Kalle kertoi murheviestin minulle autossa vasta nyt, toukokuun viimeisenä päivänä, matkalla Linnatuulen kautta Teiskoon, kun mitään ei ollut enää tehtävissä. Kati ja Ukko olivat viihtyneet mökillä jo melkein viikon. Minä olin tehnyt töitä Helsingissä. Kati oli soittanut iltaisin kertoakseen, mitä vastoinkäymisiä he olivat kohdanneet.

Ukko oli sinkoillut ympäri mökkiä ja vingahtanut yhtäkkiä. Hän oli kahden tassunaskeleen verran ontunut, mutta jatkanut tuota pikaa normisäpinäänsä. Lohdutin Katia: Ukko ei vähästä valittanut. Kun suljin kännykän, mietin, voiko tuota loppujen lopuksi laskea lohdutukseksi. Tokko.

Halusin kertoa tämän asian saadakseni sen perään nakattua tuon yhden suomen kielen kummallisimmista sanoista. Tokko. Se tipahti keskusteluun aina kuin kuollut lintu. Keskustelijat tuijottivat sitä hämmentyneinä.

Kati ja Kalle olivat tienneet, että ottaisin vastaan tiedon siemenperunakadosta joko äänekkäästi tahi tyrmistyneenä. Nyt

valitsin jälkimmäisen vaihtoehdon, vaikka olisi pitänyt valita molemmat. Olin jo ehtinyt kehittää mielessäni Katin pottumaan herkuista meille perinteen. Olimme nauttineet niitä kahtena edellisenä vuotena. Ne olivat peukalonpään kokoisia.

Ravinnon tuottaminen maailmaan ei ollut vähäinen hanke. Hyrisimme Katin kanssa tyytyväisinä. Tunsimme liittyvämme vuosisatoja vanhaan ketjuun, jonka aloitti väsynyt sotamies raahatessaan omituisia maanmukuloita kolmekymmentävuotisesta sodasta Suomen perukoille. Katsoimme talonpoikaisen vakaina ruokapöydästä pikkuruista maapalaamme. Söimme sitä. Se ei näyttänyt kuluvan siitä lainkaan. Se oli ihme.

Ryhtyisin kyselemään siemenperunoita heti ensi tammikuun alusta. Tämä päätös pitäisi.

Poikamiesaikoinani perunat työnsivät jääkaapissani valkoisia, madon näköisiä ituja, jotka näyttivät kurkottavan laihoja käsiään jääkaapin ovea kohti. Oletin niitten pyrkivän valoon. Ne näyttivät iljettäviltä – pardon – mutta eiväthän ne olleet ulkomuotoaan valinneet. Voiko talvella jääkaapissa idätetyistä potuista kasvattaa kesällä söpöjä uusia perunoita? Tiesin elämän perusasioista kovin vähän.

Tiedoissani oli ammottavia aukkoja perunanviljelystä ja yleensä maataloudesta, eläimistä, linnuista, kasveista, postimerkeistä, valtiolipuista ja taitoluistelusta. Myönsin tämän auliisti jokaiselle vastaantulijalle. En uskonut, että aukkoni tulisivat enää tässä elämässä täyttymään. Kati tiesi paljon perunanviljelystä, eläimistä, linnuista, kasveista, valtiolipuista. Taitoluistelusta hän ei tiennyt paljon, mutta kuitenkin paljon enemmän kuin minä. Kysyisin häneltä, kun tarvetta ilmenisi.

Ukko otti meidät vastaan mökillä hysteerisen iloisena. Hän haukkui, kiljui ja kirkui. Hänellä kesti puoli tuntia tyyntyä. Hän

istui vuorotellen Kallen ja minun sylissäni. Hän oli näinä hetkinä sylihauva, niin terrieri kuin olikin.

Söimme tuoretta kalaa ja perunamuussia, Ukkoa lukuun ottamatta. Kati oli leiponut raparperipiirakan. Se juhlisti arkihetkeä. Kalle ei malttanut jäädä mökille. Me olimme jo muutaman vuoden hyväksyneet, että soittelimme toista ja kolmatta viulua hänen elämässään. Hän kertoi luvanneensa Arinalle palata Vantaalle illaksi. Nuoren parin ohjelmassa oli kodin siivoamista, mikä oli tietenkin kannatettava ajatus.

En koskaan nuorena miehenä aikatauluttanut kodin siivoamista, minkä vuoksi en sitä koskaan myöskään imuroinut, luuttuamisesta puhumattakaan. Äitini vieraili kerran solussani Helsingin Malminkartanossa. Hän taivasteli vielä vuosikymmeniä myöhemmin, miten lattiaan oli pinttynyt niin paljon pölyä ja likaa, että hän erotti huoneiston ulko-ovelta polun minun huoneeni ovelle. Menetin muuttaessani Katin luokse Ratakadulle vuokraennakkoni Helsingin Seudun Opiskelija-asuntosäätiölle. Jäin siitä huolimatta plussalle.

Kalle silitteli Ukkoa hyvästiksi. Kun poikamme katosi taipaleelle, Ukko jäi tuijottamaan pikkumökkiä, jossa Kalle ja Arina tapasivat yöpyä. Voi pientä. Taas sai kaivata. Usein hän jäi aamulenkillä odottelemaan kärsivällisesti oven eteen Kallen ja Arinan heräämistä. Ja heräsiväthän he, tosin Vantaalla.

Kirjoitan tätä pikkumökin päätykopperossa. Se on kirjailijankammioni. Näen päärakennuksen ikkunassa Ukon makaavan pitkin pituuttaan sohvan selkänojan päällä ja katselevan tänne. Minua odotetaan. Se tuntuu hyvältä.

Arvioin Ukon makaavan sillä kohtaa, mistä katselimme kaksikymmentä vuotta sitten sankkaa pöpelikköä, joka peitti näkyvistä Näsijärven kotilahtemme. Raivasimme tiemme tontin kor-

keimmalle kohdalle olutpurkit käsissämme. Tukkaani tarttui hämähäkinverkkoja ja koivun siitepölyä.

Kati oli tutkinut salaa näillä tienoin myytäviä tontteja. Hämmästyksekseen hän kuuli kaupiteltavan tonttia, joka sijaitsi parinsadan metrin päässä hänen sukunsa vanhasta kesäpaikasta, jossa vietimme nuorena parina silloin tällöin muutaman kesäisen viikon. Linnuntietä Näsijärven lahdelman ylitse matkaa vanhalle sukupaikalle oli vielä vähemmän. Sinne ui minuutissa parissa.

Kati ja hänen siskonsa perivät kesäpaikan isänsä kuoltua. Lakkasin vanhan huvilan yläkerran katot ja paneloidut seinät. Betoniseinän maalaus säväytti. Sitä ei ollut koskaan eli kuuteenkymmeneen vuoteen maalattu. Kastelin rissan läpimäräksi maalipöntössä ja nostin sen seinälle. Lurps. Seinä imaisi telan rutikuivaksi.

Se oli odottanut tätä hetkeä pitkät, niukat jälleenrakennuksen vuodet, yöpakkaset, noottikriisin, suomettumisen ajan, jolloin nuolimme venäläisen saapasta, joskin nyt meille valehdeltiin, että teimme sen selkä suorana. Kaksi metriä kertaa kaksijapuolimetrinen seinä lutkutti hurjat litrat maalia. Essi Wuorela lauloi koko maalausurakan ajan matkaradiossa pieniä hengähdystaukoja pidellen Hei, me mennään naimisiin. Iskelmät ja yksikautiset televisiosarjat ovat tarkkoja maamerkkejä menneisyydessä.

Kattolakka oli niin onnettoman väritöntä, että ei tahtonut nähdä edes valoa vasten, mihin olin lakkaa sutinut. Kiilto oli mattaa. Se ei siis kiiltänyt. Olinko viimeksi lakannut vasemmanpuoleisesta seinästä laskien kahdeksannen vai yhdeksännen laudan? Pakko oli kokeilla sormenpäällä. Sitä ennen varmistaa, ettei Kati nähnyt.

Isäni toimi maalarina Rovaniemen kaupungissa ja myöhemmin samassa paikassa maalausurakoitsijana. Hän olisi kauhis-

tunut näin törkeästä lakkaamisesta. Värisilmäni hän pelkäsi pysyvästi umpeutuneen sen jälkeen, kun ostin omasta vapaasta tahdostani punaisen, herkästi syttyvästä kankaasta harsitun tuulitakin.

Minusta otettiin siihen pukeutuneena kuva Hesariin, ruusu suussa. Myös ruusu oli punainen. Silloin vietettiin Kirjan ja ruusun päivää. Alpo lausahti: Joku vietti Kirjan ja ryysyn päivää. Se oli ainoa kerta, jolloin muistan hänen yrittäneen sanaleikkiä. Hän ei pitänyt ihmisistä, jotka kertoivat vitsejä. Ne alkoivat puuduttaa jo kolmannen kohdalla. Sen sijaan isäni piti ihmisistä, jotka nappasivat sanan keskustelusta ja muokkasivat siitä hetkessä tukipuun seuraavalle ilostelevalle jutulleen.

Kati johdatti minut pusikon ja ryteikön läpi tulevan mökkitontin ainoalle nyppylälle juoni mielessään. Hän ehdotti, että voisin sijoittaa kirjoittamisella ja televisiotöillä ansaittuja rahoja kiinteään, esimerkiksi kiinteistöön. Mökki olisi sellainen. Senhän voisi aina myydä, jos kyllästyy mökkeilyyn tai tärvää rahansa.

Nyt meillä olisi sitä paitsi ainutkertainen tilaisuus rakennuttaa sellainen mökki kuin halusimme. Ei tarvitsisi ostaa toisen omaa ja ruveta sitä joka vuosi jostain nurkasta petraamaan. Innostuin asiasta, vaikken tunnistanut itsessäni mökki-ihmistä. En osannut nikkaroida enkä halunnut alkaa harrastaa sitä. Koulussa olin vihannut käsitöitä. Kolme vuotta nakersin laudanpätkästä rukinlapaa. Arvostin kyllä korkealle käsistään taitavat.

Pidin kesäistä Helsinkiä ylittämättömänä paikkana, ellei ottanut säätä lukuun. En uskonut, että viihtyisin mökillä muutamaa kesäviikkoa pitempään kerralla.

Suunnittelin myyväni mökin muutaman vuoden kuluttua sievoisella voitolla. Jäisin kauppapaikalle allekirjoitusten jälkeen hieromaan käsiäni yhteen ja nauraa jäkättämään pirullisesti.

Niin uskoin liikemiesten tekevän. Se oli heidän ammattitautinsa, kuten autokauppiaitten oli renkaitten potkiminen.

Vähänpä tiesin. Sekä liikemiehistä että sisälläni asuvasta pienestä mökkiläisestä.

2

Kesä iski jarrut pohjaan. Pohjoisesta tuuli navakasti ja taivas paiskoi räntärättejä. Kiirehdin pelastamaan terassilta miljoonakellot, pelargoniat ja yrtit saunan suojaan. Meteorologi kertoi, että näin kylmää ei ollut kesäkuussa ollut sitten 1960-luvun alun.

Rakennusmiehemme Tommi oli tullut työmaallemme t-paidassa, mutta joutunut äkkiä lisäämään vaatetta. Hän teki virkaveljensä kanssa meille kesähuonetta ja minun toiveestani myös huussia. He olivat jo raivanneet rantaviivaa ja istuttaneet siirtonurmikkoa, joka ei tarvinnut pariin päivään kastelua. Olin sadettanut sen litimäräksi eikä kylmä haihduta kosteutta. Jari teki töitään Helsingissä.

Ukko toimitti tonttivahdin virkaa. Kun ajopeli ilmestyi pihamaalle, se ei jäänyt häneltä haukkumatta. Hän vietti ison osan päivästä makoillen ikkunan edessä sohvan selkänojalla. Se oli ollut lempipaikka jo kahtena edellisenä kesänä. Sinne hän hyppäsi, sieltä hän tähysti ja siellä hän nukuskeli välillä koiranuntaan. Vahtipaikalta oli suora sihti Jarin työhuoneen ovelle pikkumökkiin. Iskä ei pääsisi lähtemään työn äärestä ilman, että Ukko hoksaisi ja valpastuisi ottamaan hänet vastaan täpisten ja haukkuen. Monta kertaa päivässä.

Minun päiväni alkoi selvittelyllä, miten saisin Wordin toimimaan. Se piti päivittää läppäriin. Microsoft Officen linkki oli Telian sulkeutuneella sähköpostilla. Jarista oli yllättäen apua. Hän osasi neuvoa, miten edetä, jotta pääsisin vanhaan meiliini.

Taistelin tekniikan kanssa kieli keskellä suuta. Sisuuntuneena en luovuttanut. Oli ilo kirjoittaa toimivalla ohjelmalla. Tulimme yhä riippuvaisemmiksi Kallesta. Hän joutui opastamaan meitä tuon tuosta, kun systeemit vaihtuivat tiuhaan. Jari muistutti Kallea usein siitä, että hänen vanhempansa kävivät jo viidettäkymppiä, kun älypuhelimet ilmestyivät markkinoille. Älypuhelimet olivat olleet aina olemassa vain Kallen sukupolvelle.

Olin saapunut Ukon kanssa mökille toukokuun lopussa muutamia päiviä ennen Jaria. Ukko aavisti Nokalla jo aamusta, että poikkeavaa oli tekeillä. Ihmisiskä häipyi töihinsä varhain. Ihmisäiskä lepatti huoneesta toiseen ja pakkasi tavaroita nyssäköihin. Välillä äiskä heittäytyi pitkäkseen huokailemaan.

Ukko ei malttanut torkkua. Hänen piti seurata äidin touhuja. Ukko huolestui aina pakkauksesta. Ihminen otti laukun käteen, sulki oven mennessään ja poistui Ukon valvonnan alta ties minne ja ties miten pitkäksi aikaa.

Eteinen oli puolillaan kantamuksia, kun ihmisveli Kalle astui sisään. Ukon piti purkaa ilonsa ja kiihtymyksensä häneen. Lähdin Ukon kanssa pihakiepille, jotta Kalle saisi tavaroitten pakkaus- ja rahtausrauhan.

Ukko tempoili ulkona malttamattomana joka suuntaan. Kalle oli pysäköinyt auton rapun eteen. Ukko riehaantui, kun näki Kallen ja auton. Borderimme hyppäsi avoimesta ovesta saman tien auton takapenkin jalkatilaan. Siellä kyyhöttäminen kiihdytti häntä vähemmän. Kenties siksi, että hän näki vähemmän. Is-

tahdin ja kiinnitin turvavyöni. Myös Ukon turvavyö loksautettiin kiinni.

Ukko piti etutassujaan takapenkillä tai istui sylissäni ja kurkisteli ikkunasta ohi kiitäviä kortteleita. Hän vingahteli ja ulahteli, mutta rauhoittui kyllä jonkin matkaa ajettuamme. Hän lähätti koko ajan. Hän seurasi mitä tapahtui ulkona ja miten Kalle ajoi autoa.

Valoissa Kalle kääntyi katsomaan Ukkelia ja jutteli. Punaisissa valoissa karvapoikamme vikisi, mutta se loppui moottoritiellä. Ihmisten korvat pääsivät lepoon. Ihmisveli soitatti kotimaista räppiä. Sanoista sai selvää. Silitin Ukkoa. Äiti on tässä.

Linnatuulessa pysähdyimme. Kalle ulkoilutti kivahtelevaa ja kirkuvaa Ukkoa sillä välin, kun kävin vessassa. Odottelin vuorostani Ukon kanssa autossa, kun Kalle kävi ostamassa meille evästä. Sain kokiksen ja muna-anjovisleivän.

Tarjosin Ukolle vettä, mutta hän ei välittänyt siitä. Pysähdyimme toisen kerran Tampereen Kalevan Prismassa. Olin tilannut ruokaostokset noutopisteeseen. Kalle nosteli laatikot autoon ja matka kesälaitumelle jatkui. Ukko vaikeni ja katsoi minua. Juttelin hänelle mukavia. Pian olisimme perillä. Ukko saisi juosta vapaana sydämensä kyllyydestä.

3

Kun heräsin tämän vuoden ensimmäiseen kesäaamuun Teiskossa, mittari näytti 5,4 astetta. Plussaa kuitenkin. Kati ei ymmärtänyt, että tämmöisestä asiasta oli vauhkoonnuttava. Pihalla oli vielä koleampaa. Jokaisen havunneulasen kärjessä vartosi nuhainen vesitippa tipahtamistaan. Lehtipuut ja viherkasvit parkuivat pettymyksestä. Kesä oli perunut keikkansa. Kukaan ei saisi rahojaan takaisin.

Kahdeksantoista vuoden harkinnan jälkeen perustetulla suppealla hiekkarannalla tuntui arktiselta, kun tuuli pohjoisesta. Vaahtopäät varjostivat lajikumppaneitaan tatuointimaisesti toisissaan kiinni. Iltapäivällä satoi – saatana sentään – räntää, varttitunnin ajan. Seuraavana aamuna lämpö oli noussut: 5,7 astetta. Sitä seuraavana ylitettiin maagisena pidetty kuuden asteen raja.

Tunnelma oli melankolinen: kylmää, märkää, piharemontti levällään. Käperryimme laiskanlinnoihimme. Edes Kati ei vaikuttanut tarmokkaalta. Millainen ilmasto, sellainen mentaliteetti. Espanjalaiset ja kreikkalaiset vaikuttavat iloisilta ja välittömiltä, hetken lapsilta. Niin mekin vaikuttaisimme, jos voisimme kulkea t-paidassa kymmenen kuukautta vuodesta.

Olin viimeksi viettänyt mökillä enemmän kuin kaksi vuorokautta kymmenen kuukautta sitten. Kaupunkilainen unohtaa pian mökkiläiselämän käytännön niksit. Missä olivat tarvekalut? Minkä ammoin sitten särkyneen turhakkeen laturi oli tämä sykkyräinen johto? Miksi siihen liimattuun maalarinteippiin ei ollut kirjoitettu sen emolaitetta? Sitä ei voinut heittää roskiin, koska se saattaisi sittenkin paljastua vielä toimivan laitteen sähkönlähteeksi.

Kaappitila ei ollut lisääntynyt sitten viime kesän. Parvi oli nykyisin melkeinpä hukkatilaa. Pitäisikö se muuttaa varastoksi? Kaksi neliötä parvesta haukkasi soutulaite, jolla soudin kaksi kertaa. Se oli nyt levännyt tästä koitoksesta parven rauhassa neljä vuotta. Ei tullut soutaessa edes hiki. Vene oli yhä pätevin soutulaite. Suunnittelin kajakin hankkimista. Melojalla ei ole kalastusvelvollisuutta.

Viheliäisen ilmaston maissa yritettiin pitää kiinni niistä muutamista lämpimistä päivistä, jotka meille oli tilastollisesti luvattu. Kävimme pikaisesti Ukon kanssa ulkona. Hän nosteli tassujaan korkealle märällä nurmella ja nuuski varovaisesti tuulta. Hän söi ruohoa sekä voikukkien varsia.

Muistelin syöneeni kuusikymmentäyksi vuotta sitten Rovaniemellä Asemieskadun alametsikössä voikukkaa kavereitten kanssa. Se maistui kirpeältä ja kitkerältä. Kati oli huomautellut nurmikonleikkuusta joka päivä kahden viikon ajan, myös silloin, kun paiskin töitä Helsingissä. Hän ei omasta mielestään koskaan nalkuttanut. Hän vain muistutti tekemättömistä töistä.

Lupasin ajaa nurtsin ensimmäisenä päivänä, jolloin lämpötila ylittäisi kahdeksan astetta ja ruohikko olisi kuiva. Nykyinen ruohonleikkurimme oli akkukäyttöinen. En tiennyt, olisiko viimeinen, välähtävä muistikuvani tästä maailmasta valokaari, kun

ajaisin märkää nurmea akkukoneella. Sehän toimi sähköllä, kuten edellinenkin masiina, joka kiinnitettiin pistorasiaan, joten lienee syytä varoa kosteaa heinää myös akkukoneella.

Ajelin pistorasiamasiinalla nurmea kolmekymmentä metriä pitkään sähköjohtoon kompastellen. Koneen terät olisivat leikanneet energianarun poikki, jos olisin vahingossa työntänyt koneen sen ylitse. Tämä vaara oli alituinen.

Sähkö ja sen äpärä tekniikka kuuluvat asioihin, joita en hallitse. Oppimistani näissä asioissa haittasi se, etten kehdannut paljastaa, miten vähän niistä tiesin. Hyvin, hyvin vähän.

Olin luottanut aina siihen, että joku tietää. Olin valinnut itseäni tyydyttävän roolin: rupattelin mukavia vieressä, kun ystäväni asensi tietokoneohjelmaa tai etsi vasaraa. Oppimisesta vastaava aivolohkoni sulkeutui, kun kuulin sielullisesti vaikeita sanoja: polttomoottori, käyttöjärjestelmä, harvesteri, helppoasenteinen, lohkolämmitin.

Ukkoparan oikea silmä siristeli tulopäivänä. Seuraavana päivänä se oli murheellisesti puolitangossa. Mietin sairastavatko pienet koirat silmäsyöpää. Onko heille olemassa silmälappuja? Proteeseja? Silmälappunsa kanssa pikkuisemme näyttäisi urhealta ja liikuttavalta, merirosvon uskolliselta ystävältä, joka törmäilisi mastoihin ja ruoriin.

Varoin sanomasta näitä dystopioita ääneen. Kati neuvoi, kuten aina, odottamaan huomiseen. Silloin olisimme viisaampia ja voisimme ryhtyä pohtimaan, tilaammeko taksin ja ajammeko lähimmälle eläinlääkärille vai yritänkö maanitella jonkun ystävällisen lääkärin autoilemaan tänne. Se maksaisi tietenkin, mutta vähemmän kuin Fiat Punto.

Ukko pyyhkäisi sulokkaasti tassullaan – ei kynsillään – silmäkulmaansa. Silmää siis kutitti. Olin sanomaisillani Katille, että kunpa vaiva kiusaisi minua eikä Ukkoa. Viime hetkellä siep-

pasin kieleltä sanat takaisin. Tiedän, mitä Kati olisi vastannut: sä valittaisit paljon, paljon enemmän.

Seuraavana aamuna Ukon vaiva oli poistunut. Lämpöä oli mittarissa pakahduttavat 8,9. Kai tämä tästä.

4

Toissa päivänä Ukko hieroi ja hinkkasi tassullaan oikean silmänsä seutua. Silmä oli kulmakarvojen katveessa piilossa. Jari pelkäsi Ukon sairastuneen vakavasti. Meidän pitäisi hankkiutua pikaisesti Tampereelle eläinlääkäriin. Ukko käyttäytyi kuitenkin normaalisti, joten tyynnyttelin Jaria.

Juttelin rakentajamme kanssa. Hänellä oli ollut lapinkoira viisitoista vuotta. Usein alkukesästä hyttyset pistivät koiraa ohimoon tai silmän yläpuolelle. Silmä voi mennä lähes umpeen. Minusta vaikutti jo seuraavana aamuna, että Ukon silmä oli parempi kuin illalla. Sitä näkyi enemmän. Ukko ei enää rapsuttanut silmänsä tienoota. Huoli väistyi.

Ukko nukkui verhottomassa tuvassa sohvalla tai laiskanlinnassa. Valo herätti hänet pari tuntia aikaisemmin kuin kaupungissa. Minut valtuutettiin hankkimaan meille pimentävät rullaverhot isoihin pohjoiseen antaviin ikkunoihin. Heräsin aamuisin Ukon pieniin, vaativiin vingahduksiin. Pakko oli jättää makea uni kesken. Jari ei herännyt, koska käytti öisin korvatulppia.

Pukeuduin kahteen yöpaitaan, villasukkiin, poplariin, crocseihin ja lippalakkiin. Työnsin kakkapussin ja herkut tas-

kuun ja pujotin Ukon valjaisiin. Tarkistin aina, että valjaitten lukot napsahtivat kunnolla kiinni. Siitä oli tullut refleksi.

Tuuli raikkaasti, muttei hyytävästi. Ukko maiskutti ruohoa ja nosteli koipea voikukille. Kävelimme pistotielle, Ukko nuuski piennarta ja kulki edestakaisin kuono kiinni maassa. Hän asettui selkä loivasti köyrylle ja takajalat haralleen tekemään tarpeensa. Poimin jätöksen pussilla käteen ja heitin sen vielä lämpimänä syvälle metsään. Tahriintuneen pussin vein roskiin. Kun huussi valmistuisi, kenties sinnekin voisi pudottaa kuivikkeen kera Ukon kakkoja. Oliko se luvallista? Oliko asiasta määräyksiä? Jarilta ei kannattanut kysyä. Tiedän, ettei hän aikonut kysyä keneltäkään, minne saisi omalla tontillaan heitellä rakkaansa ulosteita. Hän piti saavutuksena sitä, ettei kertaakaan kesässä pissannut vessanpönttöön.

Palasimme mökkipihaan. Ukko kehitteli nurmikolla suurhepulia. Kieltelin häntä. Pystyin hoitelemaan hepulin, mutten suurhepulia. Lyhensin hihnaa niin, ettei Ukko pystynyt liikkumaan. Jos Ukko villiintyisi, en pystyisi pitämään hihnasta kiinni enkä pysymään pystyssä.

Kun olimme saapuneet Helsingistä mökille, Ukko riuhtaisi itsensä hihnoineen vapaaksi. Horjahdin. Sisuksista kuului hiljainen rusahdus. Kymmenkiloisessa terrierissä oli valtavasti voimaa, kun hän halusi sännätä ihmisveljensä luokse. En kuitenkaan nyrjähtänyt sijoiltani. Ehdin silti nähdä itseni Tampereella päivystyksessä.

Palasimme tuvan lämpöön. Keitin itselleni ison maitokahvin ja mittasin Ukolle vajaan desin nappuloita metalliseen ruokakuppiin. Ukko alkoi rouskuttaa niitä. Hän oli jo syönyt kupin tyhjäksi, kun olin vasta mallannut itseni mukini kanssa sohvan nurkkaan. Ukko hyppäsi sohvalle ja ryhtyi vaativasti käpälöimään minua. En saisi juoda kahvia enkä lukea kännykästäni uutisia. Ukko halusi omia minut täydellisesti.

Vedin hänet kainalooni ja rapsuttelin rintaa ja vatsaa. Hän oli tyytyväinen. Hän lämmitti minua. Vaivihkaa siemailin kahvia ja mietin, ettei Ukolle voi joka päivä heittää hänen rakasta frisbeetään. Hurma oli huumetta. Sitä piti saada lisää. Heti aamusta. Olin piilottanut frisbeen illalla terassin penkillä lojuvaan pahvilaatikkoon. Ukon kirsu värisi, kun hän ohitti laatikon. Hän taisi aavistaa, minne hänen lelunsa oli kätketty.

Maalla tajusin, miten hyvä kuulo ja hajuaisti Ukolla oli. Myös omat aistini terävöityivät. Meidän lahdellemme ilmestyi eilen kaksi kanadanhanhea. Niitten laulu muistutti Jarin mielestä ruosteista trumpettia. Ne olivat eri lajia kuin Helsingin valkoposkihanhet, jotka päällystivät kakoillaan nurmikot ja raitit keväisin.

Linnuntunnistusäppini tunnisti pajulinnun ja kirjosiepon laulun. Yritän kasvattaa lintujen tuntemustani muutaman linnun laululla kesän mittaan. Kunhan ilmat lämpenisivät, istuskelisin ulkona ja tarkkailisin puita ja taivasta. Jälkimmäistä oli tänä kesänä enemmän, koska rannasta oli kaadettu talvella puita.

Tänään paistaisin uuninieriää ja kasviksia. Emme olleet saaneet tätä herkkua vähään aikaan. Pakkasessa oli montaa kalaateriaa varten tarveaineet: lohta, ahventa, siikaa, kuhaa, nieriää. Jarille oli kasautunut töitä sen verran, ettei hän ehtisi perehtyä kalastukseen tänäkään kesänä. Mokomakin kalan rakastaja.

Eilen kun Jari vei Ukon hihnakävelylle, käki kukkui. Ukkoa se oli pelottanut. He olivat kääntyneet takaisin kesäkotiin.

5

Tynkkynen huomautti viime visiitillään täällä Teiskossa, että meillä oli keittiön laatikossa kahdeksantoista purkkia tonnikalaa. Kaikki olivat vielä syömäkelpoisia päiväyksen perusteella.

Hän ja Jokelainen vierailivat mökillämme joka vuosi toukokuun loppupuolella syömässä, juomassa ja ystävyyttämme kastelemassa. Alkuperäisenä tekosyynä oli rahdata meille autottomille kuivamuonaa ja painavia huonekaluja. Yhden Katin tilaaman lipaston haimme jonain vuonna Tampereelta ja raahasimme paikalleen. Tuossa se seisoi mitään tekemättä. Niin lipastot tekivät töitä.

Olimme harrastaneet tätä perinnettä parikymmentä vuotta, koronapoikkeuksin. Pidimme musavisoja, joihin laadin kysymykset. En siis saanut vastata. Nykyisin visa oli laajentunut yleistietoon ja kysymykset niihin mietti Jokelainen. Minä en ollut enää vuosiin ehtinyt. Tämänkeväinen tietokilpailumme päättyi Tynkkysen kanssa 9–9. Annoin hänelle pari viinilasillista tasoitusta.

Mainitsin tonnikalaparvesta Katille, minkä vuoksi hän inspiroitui valmistamaan tunahtavan spagetin, johon laitettiin seitsemän kynttä valkosipulia, ylijäämäsmetanaa, kourallinen kapriksia, creme fraichea ja mitä kaikkea. Ateria oli niin täy-

teläinen, että vetäydyimme molemmat pienessä koomassa iltapäivälevolle.

Istuin sohvalla yrittäen sulatella spagettia. Podin huonohkoa omaatuntoa. Minulla oli niin monta työtä kesken, etten tiennyt, mitä niistä ryhtyisin edistämään. Ei päivää ilman riviä. Kävin hakemassa makuuhuoneesta ison punaisen tyynyn ja kun nuijin sen mukavaan lysyyn sohvan päätyyn, Ukon toinen silmä avautui. Kun aloin kaatua sohvalle, Ukko hyppäsi tuolista sohvalle ja käveli minua pitkin pääpuoltani kohti. Erehtymättä hän tallasi matkallaan taas kiveksilleni, jäi toviksi tassuttelemaan niitten päälle.

Ukko nuoli vasemman poskeni ja vasemman korvani, mutta tavallisuudesta poiketen hajamielisesti, ei kiihkeästi. Nuolemista pidin samalaumaisuuden fyysisenä sinettinä. Hän lakkasi nuolemasta äkkiä, kallisti päätään: hän kuunteli työmiesten ääniä. Pienkaivuri – varmasti virheellinen nimi – pöristeli juuri raivattua kaksikymmentä metriä pitkää huoltotietä pitkin parkkipaikalta rannalle. Tarpeettoman huussin lattiaa naulattiin paikalleen. Katin mielestä tänne tarvittiin huussi, vaikka päätalossa sijaitsi oikea vesivessa. Terassin perustuksia pystytettiin ruuvipaaluin.

Uusia työnääniä ei enää liittynyt kuoroon, minkä tähden Ukko huokasi ja laski päänsä kainalooni. Hän tervehti aamuisin saapuvia työmiehiä reippain haukuin. Kati heräsi siihen, minä en.

Tunsin Ukon hengityksen poskeani vasten. Tiesin, että hän pian huomaisi, että olen kolmekymmentäseitsemänasteinen patteri. Minun päälläni unta etsivälle koiralle tulisi kuuma. Hän ei voi turkkiaan riisuakaan.

Ukko nosti päänsä kainalostani ja työnsi kuononsa minun ja sohvan selkänojan väliin. Se ei ollut sen viileämpi paikka. Ukolla

kului viisi minuuttia valita, kumpi on mukavampi paikka nukkua: ei kumpikaan. Nostin hänet jalkopäähäni jalkojeni väliin. Sohvan lämpötilaksi arvioin noin 21 astetta. Se oli siis kuutisentoista astetta viileämpi kuin minä.

Sekään ei ollut tällä kertaa hyvä paikka. Ukko hyppäsi sohvalta ja löntysteli makuuhuoneen suuntaan. Tiesin hänen hyppäävän keltaiselta matolta sängylleni. Siihen kun kiertyisi kerälle, niin uni saapuisi. Suljin silmäni. Ponnistuksen aiheuttaman kevyen rapsauksen sijaan kuulin vihaisen, palovaroittimen kaltaisen kivahduksen. Menin katsomaan tyytymätöntä borderterrieriämme.

Hän seisoi matolla ja tuijotti vihaisesti sänkyäni, ja sen jälkeen minua. Nostin hänet sänkyyni ja kuiskasin: ”Ukko nukkuu, isä nukkuu.” Palasin torkkumaan sohvalle. Uni ei enää saapunut, mikä oli hyvä asia, sillä minkä päivällä nukkui, leikkautui yöltä pois.

Hiivin hiljaa kumisaappaisiini ja kirjoituskammiooni. Istuuduin työpöytäni ääreen ja kuuntelin selkäni ja seinän takaa kantautuvia naulaimien ja ruuvaimien – aivan varmasti virheellinen nimi – ääniä, joita rytmittivät täkäläisellä murteella lausutut epäilevät toteamukset urakan etenemisestä.

Tampereen ja Hämeen murre pohjautuivat siihen, että maailma oli epävarma paikka, josta oli mahdoton lausua mitään varmaa ja suoraa. Kun kysyin Tampereen Sokoksella, sijaitsevatko juustot tuon kulman takana, minulle aina vastattiin: ”Kai ne siä o.”